

BOS Achterbandag, 3 oktober 2009

Studio Escape, Amsterdam

Gertjan Mulder

00:04:36.18

Dames en heren, vrienden en vriendinnen in de dharma. Welkom vandaag, op 3 oktober in Studio Escape. Dat betekent verder niets! 'Escape' zegt niets over de BOS-interpretatie van wat het boeddhisme inhoudt. Veel nieuwe gezichten, welkom iedereen, veel oude gezichten ook. Hernieuwde ontmoetingen, ook altijd heel erg fijn.

Het is een spannend jaar. Ik zal u geruststellen: Ik zie in het schema dat ik maar vijf minuten heb, dat valt reuze mee. We zitten alweer in het negende uitzendjaar van de BOS, over een jaar is dat tien jaar. En het is ook een bijzonder week geweest voor de boeddhistische omroep. Het is een week waarin wij de hernieuwde aanvraag voor de uitzendconcessie moesten inleveren bij het Commissariaat voor de Media.

Dat uitzenden dat gaat in periodes van vijf jaar, en de huidige concessie loopt tot september 2010. Om in de periode van 2010 tot en met 2015 uit te kunnen zenden vraag je opnieuw een concessie aan. Voor het concessie aanvragen is het goede... In de microfoon spreken? OK, dank u. Ik sta normaal gesproken nog niet eens achter een camera, ik zit eigenlijk achter een computer. Dus dit is voor mij niet iets dat ik dagelijks doe. Sterker, ik doe dit soort dingen helemaal niet eigenlijk. [onverstaanbaar] Maar, je wordt er goed voor betaald.

Waar waren we gebleven, eigenlijk? Ja, de uitzendconcessie. Bij de uitzendconcessie moet je aantonen op een gegeven moment wat de achterban is. Dat is een grote stap voorwaarts ten opzichte van de vorige aanvraag, overigens, want toen moesten we überhaupt nog aantonen dat het boeddhisme in Nederland geworteld is.

Dat hoefden we dit keer niet. Het boeddhisme is als stroming als zodanig erkend. Maar de omvang is wel degelijke bepalend voor de omvang van de hoeveelheid zendtijd die je krijgt als omroep krijgt. Dat klinkt allemaal positief. Tegelijk zijn het ook heel erg lastige tijden. Voor de politiek in Den Haag is het niet vanzelfsprekend dat ons soort omroepen moet bestaan.

Dat is aanleiding geweest voor de boeddhistische omroep om een uitgebreid onderzoek te doen. Dat is ook het belangrijkste element van het eerste deel van vanmiddag. Paul Hek en Marie-Louise Klerkx van NPO MediaOnderzoek & -Advies zullen u meenemen in een uitgebreid onderzoek wat wij hebben gedaan naar de invloed van het boeddhisme in Nederland anno 2009.

Maar, alvorens zij dat zullen doen ga ik het woord geven aan Babeth [Vanloo, red.]. Babeth zal u meenemen in onze ideeën over programmering. Wij hebben voor vanmiddag geen vragen binnengekregen over de programmering uit het verleden, althans niet specifiek voor vanmiddag. Dus dat agendapunt slaan we gewoon over. Na Babeth is het woord aan Gijs ten Kate, voorzitter van de BOS, die een aantal visies en ontwikkelingen met u zal delen waarmee wij ons op dit moment geconfronteerd zien.

Dan is het pauze, en dan is het voor het eerst, geloof ik, in de geschiedenis van de boeddhistische omroep dat we een echte, heuse, ware *tulku* hier hebben. Dus ik zou zeggen: Vraag alles wat u ooit wilde vragen maar niet durfde te vragen. Stel uw vragen aan deze tulku. Het is Gesar Mukpo, zoon van Trungpa Rinpoche, maar ik zal hem straks verder introduceren. Ik geef nu het woord aan Babeth. Die zal u meenemen in de highlights van de programmering voor het komende jaar.

Babeth Vanloo

00:04:56.00

Dank je wel. Sta mij toe om hier te staan, vooral ook om... Ja, ik zie hier zo mooi prominent Escape en ik denk dat jullie allen het met ons eens zijn dat boeddhisme nu juist niet over '*escape*' gaat. Boeddhisme gaat over om de dingen juist echt aan te pakken. Dus niet alleen maar, zoals jullie allemaal weten, om ons onszelf te bevrijden, maar iedereen om ons heen en alles. Dus in relatie tot de natuur in het algemeen.

Voor degenen die mij niet kennen: mijn naam is Babeth Vanloo. Ik ben programmadirecteur, en heb de eer én de verantwoordelijkheid, en ook de grote uitdaging, dit dus al negen jaar te mogen doen. Ik ben heel blij dat jullie allemaal hier zijn. Zonder jullie, dus zonder jullie, dus de achterban en mensen die de BOS steunen, hadden wij natuurlijk geen enkel bestaansrecht. Dus voor ons vertegenwoordigen jullie werkelijk dat publiek daarbuiten.

Wat de programmering betreft hebben we wat Gertjan net al zei een hele drukke week gehad en achter de rug. Niet alleen voor de voorbereidingen voor het festival, maar wij mochten ons ook verheugen dit jaar acht films op het filmfestival in Utrecht te hebben. Het is voor het eerst, een novum zeg maar, dat een speelfilm die de BOS mee geproduceerd heeft daar de openingsfilm was. Die film heet 'Tramontana', dus die gaan jullie ook in de bioscopen zien, sterker nog, dat is al begonnen. De roulatie van Tramontana, hij draait nu in diverse bioscopen in Nederland.

Dat is dus één punt dat de BOS sinds de laatste vier jaar doet dat is proberen te profileren ook op speelfilmgebied. Dat is zoals jullie weten begonnen met een co-productie zoals 'Milarepa'. En dus een aantal films die door heuse boeddhistische leraren gemaakt waren. En dat is niet alleen maar 'Milarepa', maar ook 'Travellers & Magicians' en 'The Cup', om even in de geschiedenis terug te kijken.

En nu is het een feit dat we een aantal Nederlandse speelfilms mee geproduceerd hebben, waarvan er al één in première is gegaan: Atlantis, waarin Digna Sinke. Dus in de komende tijd zullen jullie een stuk of drie of vier speelfilms gaan zien op de BOS-televisie die de BOS mee geproduceerd heeft, en Nederlandse produkties. Eén daarvan, om even een tipje van de sluier te lichten, is Johan 1 [Johan Primero, red.]

Deze is gemaakt door een filmmaker. Hij heet Johan Kramer, en Johan Kramer is de mede-oprichter van KesselsKramer, en die heeft een deel van zijn beroep erbij neer gelegd en is vooral gaan toeleggen op het maken van films en heeft bij ons die film ooit gemaakt die heet 'The Last Final' ['The Other Final, red.], over die alternatieve voetbalwedstrijd in Bhutan voor degenen onder u die dat toen gezien heeft. Dus Johan maakt onze nieuwe speelfilm en Ramon Gieling noemde ik net al met 'Tramontana', en dan is er nog één andere speelfilm in de maak die we nog even als een mooi geheim voor u houden.

Wat betreft langere documentaires: degenen van u die al het programma gezien hebben wat hier is in het filmfestival verheugen we ons dat we een groot project hebben waarvan Gertjan leiding gegeven heeft aan een website die samen met Submarine ontwikkeld is en dat project heet 'Beat en Boeddha'. Dus de BOS in de zin van aandacht geven aan eigenlijk de literatuur in de, zeg maar, vijftiger en zestiger jaren, de opkomst van hoe boeddhisme verweven wordt met de nieuwe verschijningen in de literatuur. En u kent allen natuurlijk ook 'On the road' van Jack Kerouac.

Maar het is voor sommigen, en zeker voor de jongere generatie, nog steeds een geheim dat niet alleen maar Jack Kerouac, maar ook mensen als William Burroughs,

Allen Ginsberg, allemaal, als het niet zelf boeddhisten waren, grote affiniteit met het boeddhisme hadden. En dat proberen wij dus op te merken in deze programma's.

Het zijn twee films op televisie, daarover maakt een ervan al Alexander Oey, en de volgende door Robert Jan Smits. En die gaan we dus uitzenden, en een aantal lange radiodocumentaires gemaakt door Fred Gales, die ingaan ook op de relatie 'Beat en Boeddha'.

Verder zal er ook in première gaan 'Zen at War', waarin, zeg maar, een beetje een kritische kanttekening wordt gemaakt van de aandelen van zen boeddhistische monniken over het feit dat ze dat niet geweigerd hebben te doen in deelneming in de oorlogsvoering. Wat ook nog binnenkort komt is een lang portret van Suzuki, u allen kent dus wellicht de leraar en schrijver Suzuki. Dus daarvan zijn we heel blij dat uit te mogen zenden.

Er is een nieuwe film in de maak. We hebben hier George Schouten aanwezig die voor ons in de afgelopen een drieluik helemaal heeft gemaakt [onverstaanbaar], dus voor het gemak drie programma's maakte met Lucia Rijker, waarvan er twee al uitgezonden zijn. Het eerste ging over boosheid onder jongeren, en het tweede over de liefde. Wellicht heeft u daarvan mogen genieten. We zijn dan ook heel erg blij dat Lucia komt voor dit filmfestival en een ingelast uurlang programma zal doen over 'commitment'. Wat betekent het eigenlijk ergens helemaal voor te gaan?

Dit in het kader van het feit dat Lucia nu bezig is onder regie van George Schouten een programma te maken over een nieuw leven. Wat betekent het als mensen een hele andere wending willen geven aan hun leven en in dat geval, zeg maar, een beetje meer gerenommeerde economische ondernemers die dan besluiten dan een heel andere richting in te gaan. En die heeft u van ons tegoe in misschien wel december, misschien volgende januari. Verder is er een film over de Lopön.

De Lopön is de Bönpo *master* die ervoor gezorgd heeft, een groot Dzogchen leraar mag ik wel zeggen, die ook onder andere Dzogchen lessen heeft gegeven aan de Dalai Lama die ervoor gezorgd heeft dat de Bön stroming eindelijk geaccepteerd is als vijfde stroming van het Tibetaans boeddhisme en dat is een hele enorme stap geweest omdat daar altijd nog, ja, met name uit de Gelukpa-beweging denk ik te mogen zeggen, naar gekeken wordt als dat de Bönpo eigenlijk niet zozeer als de voorstromers van het boeddhisme dienen te gelden. Het is prachtig om zo'n man te mogen uitlichten, en met name omdat hij dus als Dzogchen-teacher zo belangrijk is geweest.

Ik denk dat ik ook maar vijf minuten te spreken had, dus ik zal het hier bij laten. Maar ik hoop dat jullie allemaal echt geïnteresseerd geworden zijn in de programmering en ja, nogmaals, we verheugen ons enorm dat jullie hier er zijn en we hopen dat jullie allemaal voltallig bij het festival aanwezig zullen zijn.

Want er zijn een aantal mensen die er speciaal voor komen. Dus niet de minsten. De muzikanten mag ik welkom heten die vanavond komen voor dit echte niet alleen muziekspektakel, met die live-muziek, maar het is ook voor ons een offerande. Met andere woorden, we zien deze opvoering van vanavond echt als een offerande aan het Nederlands publiek dat daar naartoe komt. Het is meer dus dan een prachtige Indiase pas gerestaureerde film uit 1925 die 83 jaar geleden in datzelfde Tuschinski in première ging, en daarnaast dus die live-muziek, maar het is ook echt iets waarvan wij hopen ook dat we daarmee de eerste film die er ooit over Boeddha gemaakt is echt offeren aan het Nederlandse publiek en, ja, we hopen dat iedereen voltallig... dus als je nog mensen weet die vanavond willen komen, stuur ze alsjeblieft, er zijn nog heel veel kaarten te koop, nog 150 hoorde ik vanmiddag.

Dus we hopen die zaal vol te krijgen en dat de meeste mensen mogen genieten, net zoals dat de BOS te weinig nog steeds bekend staat, vreemd genoeg, ik kwam net uit een radio-interview en daar zeiden de hoofdinterviewer, want over cultuur ging het, die zei: "Boeddhistische films, bestaat dat ook? Dat heb ik nu nog nooit gehoord." En hij is, nota bene, cultuurredacteur bij Radio TV Noord-Holland.

En dus ik zei: "Nou, boeddhistische films daar heeft u nog nooit van gehoord. Kijkt u geen televisie, want we bestaan nu negen jaar, en als u links daarboven BOS ziet dan betekent dat boeddhistisch omroep". Ook al zenden we alleen op het weekend uit, toch is het nog jammer dat de mensen in de cultuursector niet weten dat we bestaan. Dus daar moeten we zelf wat aan doen.

En toen zat naast mij, die ook geïnterviewd werd, niet alleen maar Jan-Jaap van der Wal, die comedian, maar ook Johnny Kraaykamp jr., en die zei: "*Wait a minute*, hier, ik ben een grote fan van de BOS! Ik kijk zo vaak naar de BOS". En toen begon hij een heel pleidooi over publieke omroep, en dit is publieke omroep en hij noemde het, misschien mag ik dat vieze woord niet zeggen, maar hij had het over het feit dat teveel omroepen zich als multinational-conglomeraat beginnen te gedragen en hij stak van wal dat wij een uitzondering daarop waren en dat hij met veel plezier naar ons keek.

Misschien een anecdote die jullie mee kunnen nemen, en ik hoop dat er dus nog veel meer mensen van de BOS zullen horen, want we komen altijd mensen tegen die van dat prachtige programma hebben genoten, en dan zeggen: "Was dat van jullie? Wauw,

dat was zo'n mooi programma." Dus laten we deze blijdschap over die mooie programma's erin houden.

Soms is het ook niet nodig dat we onszelf op de borst slaan en zeggen 'Kijk eens ons'. Maar het is wel belangrijk dat de *branding* van de bijdrage die het boeddhisme in dat opzicht op Nederlandse televisiegebied, radiogebied en internet, en onze prachtige jongerensite.

En hierbij dus nogmaals mijn complimenten aan Anne Kleisen en haar hele groep die zo'n spannende dingen eigenlijk doen op Bodhi TV, dus wat dat betreft mijn positie als programmadirecteur dank ik hierbij al die radioprogramma's die gemaakt worden: Ton Maas hier als eindredacteur. Natuurlijk alle andere radioprogrammamakers die erbij betrokken zijn, Bodhi TV en ook de televisiemakers natuurlijk. En Gertjan, dank jou voor allemaal mede mogelijk te maken. En ons bestuur. Bestuursleden die hier zitten: hartelijk dank voor jullie steun.

Gijs ten Kate

00:15:40.40

Bij een discussie in de Tweede Kamer over de omroepen, en met name over de kleine levensbeschouwelijke omroepen, heeft minister Plasterk in een notitie laten weten dat de functie van de kleine levensbeschouwelijke omroepen is om kerkdiensten uit te zenden voor lichamelijk gehandicapten. Dat is de functie. Dat zijn de mensen die op zondag naar de kerk willen maar door ongemak dat niet kunnen en die kunnen dan via de televisie van een kerkdienst genieten.

Sommigen van jullie hebben de BOS gevolgd, de afgelopen jaren. Misschien niet iedereen, maar als je dit verhaal van Babeth [Vanloo, red.] hoort dan staan er dus speelfilms op het programma. Ja, dat past in de strategie die we vorig jaar ook hebben uitgelegd om meer zichtbaar te zijn, en ook met meer impact in de samenleving aanwezig te zijn.

Dat zal minister Plasterk misschien verrassen, maar dat voldoet dus inderdaad in een behoefte. Net als de programma's met Lucia Rijker en anderen, die programma's over mensen die een transformatie in hun leven meemaken. Allemaal zeer relevant, om vanuit een boeddhistisch gedachtengoed aan te sluiten bij evidente behoeftes in deze samenleving. Dat is toch iets rijker dan alleen maar ceremoniën uitzenden voor lichamelijk gehandicapten. Maar dat we daar een wedstrijd te gaan hebben in Den Haag, dat moge helder zijn.

Mijn naam is Gijs ten Kate, voor wie dat niet weet, en ik heb het genoeg en de eer om voorzitter te mogen zijn van deze zeer kleine, kwetsbare en unieke organisatie. Ik heb nu mijn derde jaar er op zitten. Het is een prachtig avontuur om vanuit de dharma aanwezig te zijn in die hele kleine, want we zijn een hele kleine organisatie, in een professionele omgeving die politiek niet gemakkelijk is, om het zacht te zeggen, Hilversum. En ook lijdt onder een regen aan regelgeving, controles, verwarrende politieke discussie, inconsistente besluitvorming, en dergelijke. We kunnen er intern enorm om lachen, af en toe, maar het blijft een kwetsbare formule.

Voordat ik daar een paar dingen meer over wil zeggen, wil ik even terug naar een aantal relevante wijzigingen of gebeurtenissen in het afgelopen jaar. Belangrijk is dat we in de avond van deze dag vorig jaar de nieuwe statuten hebben ondertekend van de boeddhistische omroep en ook een aanhangsel daarbij wat de relatie regelt tussen de BUN en de BOS. Dat is belangrijk omdat de BUN en BOS als het ware als een soort broer en zus uit één gezin onder de *dharma*-paraplu samenhangen. Aan de andere kant, als je allemaal heel goedwillenden mensen hebt die met heel weinig middelen hun best doen vanuit hun eigen specifieke boeddhistische context bij te dragen aan zo'n organisatie, voor je het weet kan dat leiden tot allerlei Poolse landdagen en misverstanden en intransparantie. En dat is de bedoeling niet.

Dus we hebben daar vanuit de BOS ongelofelijk prettige ervaring opgedaan met het toenmalige bestuur van de BUN, waar Varamitra toen de voorzitter was. Eén van de belangrijke ontwikkelingen van het afgelopen jaar is dat Varamitra inmiddels opgestapt is als voorzitter van de BUN, omdat hij, één van de heldendaden die hij daar verricht heeft is het verkrijgen van een erkenning bij de overheid van het boeddhisme als een officieel zendende instantie, waardoor je nu dus schoolprogramma's gaat maken en er boeddhistische geestelijke verzorgers komen.

Hij pakt dat nu op als professional, en daarom is hij bij de BUN weg en heeft hij nu een baan bij Justitie. Varamitra, hartelijk dank namens de BOS voor de enorme energie en de daadkracht in het afgelopen jaar en de jaren daarvoor. Bedankt dat je dat hebt willen afronden. Francisca Boel [Voorzitter BUN, red.] zit daarnaast, en wederom is de samenwerking de afgelopen maanden werkelijk fantastisch.

Bij de BOS hebben we ook het een en ander meegemaakt, want Michel Dingarten die in het bestuur zat van de BUN is inmiddels toegetreten tot het bestuur van de BOS. Michel, waar ben je? Daarachter. En Martin Kok die hier voor zit is ook toegetreten tot het bestuur van de BOS.

Ik moet u zeggen, we zijn niet alleen heel blij met de kwaliteit van deze nieuwe bestuursleden, maar ook heel blij met het proces dat er aan vooraf is gegaan. Want wij hebben zoals dat hoort advertenties gezet, waarin de vacatures zijn aangekondigd, ook in landelijke dagbladen. En daar zijn onverwacht veel en goede reacties op gekomen.

Daar waren wij zeer van onder de indruk. Het was ook veel werk. Je moet dat heel zorgvuldig doen natuurlijk, en voor je het weet hebben organisaties als de onze krijgen dan een reputatie dat we Michel al kenden, en dan van de BUN naar de BOS en dat zal wel vriendjespolitiek zijn. Ik kan vertellen, dat is een heel zorgvuldig selectieproces geweest, naar aanleiding van de reactie op de advertenties. En we zijn ook heel blij dat de reacties die we niet hebben kunnen voorzien omdat ze onvoorzien waren die hebben we nu in file, en daar zit heel erg veel potentiële mensen in die op de een of andere manier als adviseur of ambassadeur voor onze organisatie. Belangrijke ontwikkelingen.

Belangrijke ontwikkelingen die we meer in brede zin hebben gehad, ik refereerde er daarstraks al aan, is een toenemende discussie in de Tweede Kamer over de omroepen, het aanscherpen van de mediawet. Dat is deze keer niet zo maar een losse flodder, zoals dat vaak in politiek Den Haag wel zo is. Daar is een geschiedenis aan vooraf gegaan.

Even heel kort, om het te schetsen, en de serieuze situatie waarin wij nu zitten te schetsen. Zeg maar de afgelopen tien, twaalf jaar, is de relatie tussen het bestuur van de publieke omroep en de omroepverenigingen ernstig verstoord. Het vertrekpunt was indertijd dat het bestuur van de publieke omroep waarnam dat de omroepverenigingen overdreven georganiseerd waren. Allemaal bedrijven met directies en besturen en weet ik wat niet allemaal langzaam maar zeker hun traditionele verankering in de samenleving aan het verliezen waren.

Eén van de maatregelen die er op gevolgd is is het instellen van netmanagers en er zijn nog meer maatregelen geweest. Dat vonden de omroepen niet leuk en dat heeft geleid tot een regen aan processen zelfs. Er zijn miljoenen besteed aan processen van de omroepverenigingen tegen de publieke omroep. Dat is niet een toonbeeld natuurlijk van hoe zo'n organisatie zou moeten functioneren. Toenemende irritatie bij het bestuur van de publieke omroep en dat gedeelte met de achterban in Den Haag heeft geleid tot allerlei plannen voor reorganisaties van Hilversum.

Een heel belangrijk moment daarin is het toetreden van Henk Hagoort als bestuursvoorzitter. Dat is een jonge man, een hele energieke man en die heeft zich blijkbaar voorgenomen echt stappen te maken. Verder is het Commissariaat voor de Media heel erg actief.

En verder hebben we natuurlijk in de bredere omgeving in de samenleving enorm veel alertheid gekregen voor zuiver bestuur, 'corporate governance' zoals dat heet. Dat de taakverdelingen helder zijn, dat de processen helder zijn, dat de financiële huishouding helder is. En dat komt ook allemaal staan de ogen nu gericht op de niet helemaal heldere situatie in Hilversum. Dat betekent, omdat de besluitvorming in Den Haag ook niet altijd even grondig is, dat er, ja, een soort bijna al consensus is ontstaan zo van 'ja, we moeten maar eens schoon schip maken daar in Hilversum'. Schoon schip maken betekent het reorganiseren van de structuren van de omroeporganisaties. Backoffices, bestuursstructuren en dergelijke. Ik moet u zeggen, ik kan me er iets bij voorstellen dat die werkelijkheid is.

Dus zitten wij, als clubje dat voorheen 39f heette en nu geloof ik 42.2 [sic], zitten wij met een clubje kleine levensbeschouwelijke omroepen met een hele specifieke, complexe opdracht, namelijk maak programma's voor een breed publiek - dat staat in de opdracht van de publieke omroep - maar vanuit een specifieke levensbeschouwing, en toon aan dat die een belangrijke, evidente functie heeft in de samenleving. Dat is heel complex als je een kleine organisatie bent.

En wat is nu het nare, ik weet niet of u het in de krant hebt gevolgd, maar ook een aantal van onze collega 39f-omroepen zijn niet helemaal vrij gebleven van negatieve publiciteit over bonnetjes, financiën, dubbele petten en al dat soort dingen meer. Wij hebben geprobeerd, twee jaar geleden al, om deze situatie toch een beetje voor te zijn en hebben een beleid uitgezet, ik heb u daar twee jaar geleden over verteld, dat wij willen echt het knapste jongetje van de klas zijn wat betreft de 'corporate governance'.

We hebben anderhalf jaar gewerkt aan nieuwe statuten. Met, het was een beetje duur, maar met het allerbeste advocatenkantoor in Nederland, om het goed te doen. Die statuten zijn dus vorig jaar afgerond en getekend, en we hebben de organisatie daaraan aangepast. En wij voldoen nu aan misschien zelfs wel een beetje overdreven regelgeving als je die zet, maar die is nu eenmaal zo. En het Commissariaat voor de Media is met ons aan het mee kijken.

Desalniettemin is met de hele beweging die daar gaat die met de onvrede over publieke omroepverenigingen begonnen is, lijkt u er nu toch ook inderdaad wel een soort consensus te zijn bij het Commissariaat voor de Media en politiek Den Haag dat ook de 39f-omroepen moeten gaan denken aan het meer efficiënt samenwerken, zoniet misschien wel integreren van hun kantoren, backoffices, en dergelijke.

Dat betekent dat we iets hebben moeten doen, iets in gang hebben gezet dat ons eigenlijk van nature niet eigen is, namelijk ons meer nadrukkelijk profileren in de

buitenwereld, en met name in die omgeving. Dus Gertjan Mulder, die deze middag geopend heeft, die is al sinds een jaar in gesprek geraakt met alle mediawoordvoerders van alle politieke partijen in Den Haag. We zijn ons aan het beraden over een beleid om ook meer naar buiten te gaan ook in media en misschien wat meer efficiënt lobby werk te doen om twee dingen over de Bühne te krijgen, namelijk dat de daadwerkelijke waarde en uniciteit en betekenis van een omroep zoals de BOS. Dat is is niet bij elke Tweede Kamerlid even helder, zeker niet na de uitlatingen van minister Plasterk.

En ten tweede, aangeven dat met zulke kleine en eigenlijk efficiënt opererende organisaties zijn dat het helemaal 'corporate governance' op orde maken is eigenlijk een moeite van niets en daar zijn niet de grote winsten te behalen.

Dus we gaan proberen om daar op een positieve manier ons bestaansrecht te verdedigen, aan de andere kant moeten we er rekening mee houden dat er een kans is dat we op de een of andere manier in de backoffice zullen moeten gaan samenwerken met anderen, en dan komen we bij die kern van ons bestaansrecht, dat is namelijk onze redactionele, journalistieke, inhoudelijke onafhankelijkheid in een organisatie die garandeert dat de zuiverheid van de boeddhistische omroep blijft tot in de verre toekomst.

Om dat goed te doen zijn we begonnen bij de kern. En de kern is een onderzoek uitvoeren dat in kaart brengt wat de interesse in het boeddhisme in Nederland nu eigenlijk precies is. Een onderzoek dat alle vorige onderzoeken en andere onderzoeken in wezen... Ja, ik wil misschien wel zeggen over... een nieuwe norm neerzet. Om dat goed te doen hebben we dus eigenlijk twee onderzoeken gedaan.

Het eerste onderzoek was een onderzoek van hoe moet je zo'n onderzoek instellen. We hebben ook in dit gremium wel eens discussies gehad over het aantal mensen dat zich nu daadwerkelijk betrokken voelt bij het boeddhisme. En dan zei men: 'Wat was de vraagstelling dan?'. We hebben een aantal maanden, ook met advies van het Sociaal Cultureel Planbureau, ook met advies van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, een aantal evidente hoogleraren op dit terrein hebben we eerst - het is uitgevoerd door de mensen die straks hun onderzoek zullen laten zien- een periode besteed aan het opzetten van het onderzoek zelf. Dus dat klopt nu, zou je kunnen zeggen.

Vervolgens is het onderzoek uitgevoerd door TNS-NIPO. Dat lijkt me ook een onafhankelijke instantie. En daar zijn een aantal gegevens uit gekomen. Wat wij niet hebben onderzocht is hoeveel boeddhisten er in Nederland zijn. En dat hebben we niet onderzocht omdat dat niet kán, omdat er geen consensus is over wat een

boeddhist is. Daar gaan we niet uitkomen. Daar hoeven we ook niet uit te komen, want dat geldt voor alle religieuze stromingen. Iemand van de pinkstergemeente vindt dat een katholiek geen christen is. Dus ja, voor ons valt dat allemaal onder het christendom. Maar dat is een discussie waar je niet uitkomt.

Als je precies wil weten hoeveel mensen volledig actief zijn in het boeddhisme, dan moet je gewoon tellen hoeveel mensen zijn ingeschreven bij sangha's, daarbij optellen hoeveel allochtone boeddhisten er ongeveer zijn, en dat er nog een handjevol onafhankelijke boeddhisten is.

Best, maar dat is eigenlijk een niet-relevant cijfer. Wat relevant is is hoeveel mensen er in Nederland zijn die zich zelf benoemen als daadwerkelijk betrokken bij het boeddhisme, en dat afzetten tegen andere religieuze stromingen. Dan kun je gewoon een lijstje maken: wat staat één, en wat staat twee. Dan heb je wat, en dat is het vertrekpunt geweest, en dat wordt straks verder door Paul Hek uitgelegd en dat wordt verder nog op allerlei gedragscomponenten ingevuld.

Dus we hopen dat we hiermee een basis kunnen leggen voor een reële discussie over de relevantie van de BOS in de samenleving. We zullen overwegen om als dat onderzoek helemaal is uitgewerkt daarmee tegenover de pers naar buiten te gaan, omdat we denken dat we hiermee een heel goed instrument hebben.

En dan is volgende stap, en hiermee sluit ik aan bij wat ik vorig jaar heb gezegd, is dat je zegt: als dan deze interesse er is, en als die zich door de tijd heen zodanig manifesteert dat deze als het ware groeiende is, dan is het misschien nodig dat we in de programmering juist geen kerkdiensten, of minder kerkdiensten, laten zien. We laten dan meer programma's die geënt zijn op de realiteit van deze samenleving op dit moment en daar met actuele vragen op inspeelt. Dat is de richting die we aan het uitzetten zijn, met de beperkte middelen en tijd die we daarvoor hebben. Zijn hier vragen over, over deze ontwikkelingen en hoe wij proberen beleid te maken?

Zodra ik klaar ben komt de onderzoeker hier en gaat een half uur lang het onderzoek toelichten. We hebben daarvan geen schriftelijke weergave. Die resultaten krijg je allemaal te zien, maar het onderzoek is zo groot dat we moeten er nog een aantal interpretaties daarvan maken en die ter beschikking stellen. En die zijn dan op een gegeven moment openbaar, natuurlijk. Juist.

'Ik geloof dat de religie van de toekomst een kosmische religie zal zijn. De religie die het meest strookt met de wetenschappelijke behoefte is het boeddhisme', dat zei Albert Einstein. Het aardige is dat hij het had over wetenschappelijke behoeftes. Natuurlijk is

deze samenleving semi-verwetenschappelijk omdat we altijd alles moeten kwantificeren. Maar je zou ook kunnen zeggen dat het boeddhisme als kosmische religie een hele belangrijke kan zijn vanwege de afnemende waarde van compassie in deze tijd. Hoe groot die behoefte wel niet is, daarvoor wil ik graag het woord geven aan Paul Hek.

01:12:56.62

Het probleem, of laat ik zeggen, de uitdaging van dit soort projecten is -zoals wij hier allemaal wel weten, waarschijnlijk- dat het geen natuurkundig experiment is wat je kunt uitvoeren en weer uitvoeren en weer uitvoeren, reduceren, nog eens een keer testen, en dat soort dingen. En zelfs dat soort natuurkundige experimenten laten ons ook niet de hele werkelijkheid zien, hebben we in de loop der jaren uitgevonden.

Het is een onderzoek dat bedoelt weer te geven wat mensen zelf aangeven als wat hun voornaamste affiniteit is. Je kunt dan zeggen: ik vind het onzin wat die mensen zeggen, of ik ben het er niet mee eens, of dat klopt niet. Dat is niet relevant. Het is om aan te geven wat mensen zelf ervaren als wat hun eigen interesse is om een relevante indruk te krijgen van hoe de ontwikkeling van de interesse in levensbeschouwing in Nederland zich ontwikkelt.

Vervolgens, zoals Paul heeft gezegd, kun je dat naast heel veel andere groepen leggen, wat ook weer bepaalde pro's en contra's heeft omdat het nooit de hele werkelijkheid op tafel legt. Maar je krijgt wel een indruk, en je krijgt ook een indruk van een bepaalde ontwikkeling. Dat is sowieso interessant, maar het is voor de BOS van vitaal belang, omdat wij op de een of andere manier moeten aangeven, en wij willen dat ook graag zo objectief mogelijk doen, in wat voor behoefte wij voorzien in de samenleving.

Een collega-omroep van ons, HUMAN, moest zelf ook een concessie-aanvraag doen, heeft zelf ook onderzoek gedaan, wisten we niet eens, ze hebben dat op hun eigen manier gedaan, en daar komen vergelijkbare percentages uit. Als je nu weet dat bijvoorbeeld bij het SCP het zo was, ik weet niet hoe het nu is, dat ze zeggen dat het aantal moslims in Nederland is gewoon het aantal mensen dat in Nederland woont, afkomstig uit een islamitisch land...

Wij hebben geprobeerd hiermee een hele serieuze poging te doen om de discussie over dit soort achterbannen en interesses te voorzien van actueel materiaal. Dat is wat het is en dat is wat je redelijkerwijs kán doen. Het laatste wat we zouden willen is verklaren dat al die getallen met drie cijfers achter de komma exact weergeven wat de situatie is. Dat is niet zo. Het is ook niet relevant. Maar, je moet het ergens over hebben

en als er nu nog veel meer onderzoek komt en zo langzamerhand kun je allerlei objectieve gedragscomponenten waarnemen en kwantificeren wat er in Nederland aan de hand is dan kun je objectief constateren dat er een bepaalde ontwikkeling is, een objectieve constatering.

Wat ik zelf eigenlijk een van de spannendste vragen vindt, vervolgens, is wat dat inhoudelijk betekent, wat daar de kwaliteit van is. Met ander woorden, als mensen geïnspireerd worden door *Happinez* of door een aanbieding van kaarsen in de vorm van een Boeddha bij de Blokker, of door allerlei andere dingen. Wat betekent dat? Is dat waar we het over hebben? Of hebben we te maken met een soort onderstroom in de samenleving waar mensen oprecht op zoek zijn naar een nieuwe vorm van spiritueel houvast? Als dat zo is, en dan moet je weer in overleg over wat is er al bekend bij onderzoekende instanties, heeft de BOS niet alleen meerwaarde als publieke omroep, maar een wezenlijke waarde in de samenleving.

Hoe groot dat precies gekwantificeerd kan worden? *Nobody knows*. En dan kom je weer subjectief, kom je weer in je eigen overtuiging terecht, dan ga je weer -zoals wij allen doen- iken aan de manier waarop je zelf in het leven staat en, ja, dan kom je weer terug bij vorig jaar over die 'wake up call'. Dan moet ik zeggen dat we hier met een bepaald clubje een soort motivatie delen waarvan we de urgentie en de relevantie steeds intensiever beleven. Dat is subjectief, niet op onderzoek gebaseerd, maar is wel de manier waarop we vanuit de BOS proberen gestalte te geven aan de toekomst.

Ik zou u allen willen vragen om als er veel onzekerheid en veel vaagheid is over van alles, en ik heb u geschetst de toekomst van de omroepen, mocht u nu zelf in contact komen en in gesprek raken over boeddhisme in Nederland of de BOS, of mocht iemand wat vragen: Neem het beeld mee van een verschijnsel dat uniek is in de wereld, en dat met alle gebreken vanden een bepaalde functie zou kunnen hebben in de samenleving. Om dat gevoel te onderbouwen proberen we zoveel mogelijk instrumentaria aan te leveren, zoals dit onderzoek. Maar als dat ook uw overtuiging is, dan is het zaak om met uw positieve energie te proberen bij te dragen aan de storm die buiten woedt.